

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
AGENT GUVERNAMENTAL

*Text tradus și redactat de Direcția Generală Agent Guvernamental.
Poate fi supus revizuirii redacționale.*

SECȚIA A DOUA

CAUZA LAZU c. REPUBLICII MOLDOVA

(Cererea nr. 46182/08)

HOTĂRÎRE

STRASBURG

5 July 2016

Această hotărîre a devenit definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție. Ea poate fi supusă unei revizui editoriale.

În cauza Lazu c. Republicii Moldova,

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului ("Curtea"), statuînd într-o Cameră compusă din:

Işıl Karakaş, *Preşedinte*,

Julia Laffranque,

Nebojša Vučinić,

Paul Lemmens,

Valeriu Griţco,

Ksenija Turković,

Georges Ravarani, *judecători*,

şi Stanley Naismith, *Grefierul Secţiei*,

Deliberînd în secret la 7 iunie 2016,

Pronunţă următoarea hotărîre, adoptată la aceeaşi dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 46182/08 depusă împotriva Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului ("Curtea") potrivit articolului 34 din Convenţia Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale ("Convenţia") de către dl Anatolie Lazu ("reclamant"), la 10 septembrie 2008.

2. Reclamantul a fost reprezentat de dl A. Luca, avocat care practică în Chişinău. Guvernul Republicii Moldova ("Guvernul") a fost reprezentat de către agentul său, dl L. Apostol.

3. Reclamantul a pretins, în particular, violarea art. 6 § 1 din Convenţie.

4. La 21 februarie 2013 cererea a fost comunicată Guvernului.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANŢELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în 1954 şi locuieşte în Chişinău. La momentul evenimentelor, acesta era şoferul unei maşini bancare blindate.

A. Contextul cauzei

6. În data de 12 august, la aproximativ ora 10.55 reclamantul conducea vehiculul blindat în apropierea unui autobuz parcat ilegal. În timp ce şoferul blindatei a finalizat manevra, autobuzul a început să se mişte şi, pentru a preveni un impact cu vehiculul

blindat, șoferul autobuzului a frânat brusc. În urma frînării bruște, un pasager din autobuz, C., a căzut de pe scaun și a suferit leziuni de o gravitate medie.

7. La 1 septembrie 2005 a fost pornită urmărirea penală. Procurorul a audiat reclamantul, victima C., șoferul autobuzului D., un martor care se afla în mașina reclamantului și alți doi martori, pasageri în autobuz (S. și V.).

8. La 7 octombrie 2005 D. a fost acuzat de încălcarea regulilor de circulație, fapt care a rezultat cauzarea leziunilor lui C.

9. La 10 octombrie 2005 reclamantul și D. au fost audiați față în față.

Potrivit reclamantului, acesta a încheiat manevra în apropierea autobuzului care staționa și a selectat banda din fața acestuia după ce s-a asigurat că autobuzul încă staționa. Apoi, reclamantul a semnalat că virează la dreapta și a folosit semnalizatoarele pentru a avertiza șoferul în legătură cu intențiile sale de a vira. Potrivit lui D., mașina reclamantului a virat la dreapta, fără nici un avertisment și astfel el a fost forțat să se oprească brusc, pentru a preveni un accident.

10. În aceeași zi procurorul a încetat urmărirea penală împotriva lui D. din lipsă de probe și l-a audiat în calitate de martor.

11. La 21 octombrie 2005 reclamantul a fost acuzat de încălcarea regulilor de circulație, fapt care a rezultat cauzarea leziunilor lui C.

B. Achitarea reclamantului

12. În timpul procesului, în judecătoria Botanica au fost audiați aceiași martori care au fost audiați și de procuror. Instanța de judecată a examinat, de asemenea, un raport de investigație și o hartă schematică a scenei incidentului, ambele întocmite la 12 august 2005, la 12:20, doar în prezența lui D.

13. Instanța a pus la îndoială depozițiile lui C. și a celor doi pasageri din autobuz. Ei au pretins că reclamantul a executat o manevră bruscă care l-a obligat pe D. să frâneze brusc. Instanța a considerat că nici unul dintre martori nu a văzut evenimentele personal și că impresia lor precum că reclamantul era vinovat a fost determinată de faptul că șoferul de autobuz l-a învinuit. De asemenea, instanța a pus la îndoială depozițiile lui D. deoarece aceleași acuzații i-au fost aduse acestuia și mai înainte. Instanța a mai notat că acuzațiile bazate pe depozițiile lui D. i-au fost aduse reclamantului puțin timp după ce urmărirea penală împotriva acestuia a fost întreruptă, fără a fi audiați ceilalți martori. Instanța a notat și că raportul de investigație și harta schematică a scenei accidentului nu a fost întocmită imediat după accident, că poliția a ajuns la locul faptei câteva ore mai târziu și a fost contactată doar de D., că obiecțiile reclamantului nu au fost reflectate în documente și că harta schematică a accidentului nu coincidea cu declarațiile date de martori puțin timp după accident.

14. Prin hotărîrea din 27 martie 2006 Judecătoria sectorului Botanica a achitat reclamantul pentru motivele expuse mai sus. Aceasta a concluzionat că organul de urmărire penală nu a furnizat dovezi fiabile în sprijinul afirmației că acțiunile reclamantului l-ar fi obligat D. să oprească brusc autobuzul. Procurorul a depus apel.

C. Condamnarea reclamantului

15. La 23 mai 2006 Curtea de Apel Chișinău a respins apelul declarat de procuror și a menținut hotărîrea primei instanțe. Aceasta a notat că instanța de fond a examinat probele corect și a motivat constatările cu privire la lipsa de fiabilitate a declarațiilor martorilor, referindu-se la mărturia celor doi pasageri. Procurorul a declarat recurs cu privire la chestiuni de drept.

16. La 17 octombrie 2006 la Curtea Supremă de Justiție a avut loc o ședință unde au fost audiți reclamantul, reprezentantul său și procurorul.

Instanța a admis recursul procurorului, a casat hotărîrea Curții de Appel și a dispus rejudecarea cauzei în conformitate cu prevederile art.436 din Codul de Procedură Penală, specificînd că orice examinare ar trebui să fie în conformitate cu normele aplicabile în cadrul unei proceduri în fața primei instanțe. Curtea Supremă de Justiție a constatat că instanța de apel nu a precizat în detaliu poziția sa cu privire la examinarea depozițiilor făcute de C., D. și cei doi pasageri, dar s-a bazat numai pe elemente de probă în favoarea reclamantului.

17. După reexaminarea cazului, la 28 decembrie 2006 Curtea de Apel Chișinău a respins apelul procurorului și a menținut hotărîrea primei instanțe. Curtea de Apel a analizat depozițiile martorilor, raportul de investigație și harta schematică a accidentului și a motivat de ce dovezile sunt nesigure. Procurorul a declarat recurs.

18. La 26 iunie 2007 la Curtea Supremă de Justiție, a avut loc o ședință la care au fost prezenți reclamantul, reprezentantul său și procurorii. Instanța a admis apelul procurorului și a dispus rejudecarea cauzei. Instanța a menținut aceeași motivare ca și în hotărîrea sa din 17 octombrie 2006.

19. În conformitate cu procesul-verbal al ședinței de apel din 25 octombrie 2007, reclamantul și avocatul său nu au fost împotrivă ca instanța să continue să examineze cazul fără audierea repetată a victimei și a martorilor. În aceeași zi, Curtea de Apel Chișinău a admis apelul procurorului, a casat hotărîrea Judecătoriei Botanica din 27 martie 2006, a declarat reclamantul vinovat și i-a ordonat să plătească o amendă administrativă de 3.000 de lei moldovenesti (MDL - aproximativ 194 euro (EUR)) și daune lui C. în valoare de 2.500 de lei (aproximativ 162 de euro). Instanța a făcut trimitere la un șir de probe, inclusiv declarațiile contestate ale lui C., D. și ale celor doi martori, fără a prezenta motive suplimentare.

20. Reclamantul a declarat recurs și a subliniat, printre altele, discrepanțele dintre declarațiile martorilor, care au fost înregistrate de către prima instanță după audierea acestora și care nu au fost clarificate de către instanța de apel. La 13 februarie 2008, Curtea Supremă de Justiție a examinat recursul reclamantului în lipsa părților și l-a declarat inadmisibil.

21. Această hotărîre i-a fost adusă la cunoștință reclamantului la 24 mai 2008.

II. PRACTICA JUDICIARĂ ȘI DREPTUL INTERN RELEVANT

22. Articolele 413 (6), 419 și 436 din Codul de Procedură Penală prevăd că procedura de rejudecare a unei cauze după ce o hotărîre a instanței de apel este anulată de instanța

de recurs trebuie să respecte regulile generale de examinare a unei cauze penale în primă instanță și impune ca probele examinate de către instanța de apel să fie expuse în procesul-verbal al ședinței.

23. Articolul 464¹ din Codul de Procedură Penală prevede posibilitatea redeschiderii procedurilor naționale în cazul în care Curtea a constatat o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale reclamantului și în cazul în care consecințele încălcării persistă și pot fi înlăturate doar printr-o revizuire a hotărârii definitive.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 DIN CONVENȚIE

24. Reclamantul s-a plîns că procesul penal împotriva lui a fost nedrept întrucît Curtea de Apel Chișinău, prin casarea hotărârii instanței de fond prin care a fost achitat, nu a reușit să audieze martorii a căror depoziții au fost folosite pentru a-l găsi vinovat. Articolul 6 § 1 din Convenție, în măsura în care este relevant, prevede următoarele:

“În determinarea ... oricărei acuzații penale împotriva sa, oricine are dreptul la o audiere ... corectă ... de către [o] ... instanță...”

A. Admisibilitatea

1. *Termenul limită de 6 luni*

25. Guvernul a susținut că reclamantul nu a depus cererea în termen de șase luni de la data "deciziei finale", în sensul articolului 35 § 1 din Convenție. Mai precis, el a depus cererea la 10 septembrie 2008, în timp ce Curtea Supremă de Justiție a pronunțat hotărîrea sa definitivă la data de 13 februarie 2008.

26. Reclamantul nu a fost de acord. El a susținut că decizia finală i-a fost comunicată la 24 mai 2008 și se face referire la o scrisoare din partea Curții Supreme din 19 mai 2008 și ștampila poștei pe plicul însoțitor.

27. Curtea observă că decizia finală în sensul articolului 35 § 1 a fost adoptată la data de 13 februarie 2008 și comunicată reclamantului la data de 24 mai 2008. În consecință, avînd în vedere faptul că termenul de șase luni a început să curgă la data de 25 mai 2008, a doua zi după ce reclamantul a primit decizia Curții Supreme (a se vedea de asemenea, *Worm c. Austriei* din 29 august 1997 § 33, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997- V), și că acesta a depus cererea la 10 septembrie 2007, obiecția Guvernului trebuie să fie respinsă.

2. *Neepuizarea căilor de atac interne*

28. Guvernul a susținut că reclamantul nu a menționat în mod expres articolul 6 § 1 din Convenție în recursul său privind chestiunile de drept, iar cînd a fost întrebat, nu a

solicitat Curții de Apel Chișinău audierea repetată a martorilor. Astfel, el a renunțat la dreptul său de reexaminare a depozițiilor martorilor.

29. Curtea consideră că această chestiune este strâns legată de fondul plîngerii. În consecință, se alătură problema pe fond.

30. Curtea notează că această plîngere nu este în mod vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 din Convenție și că nu este inadmisibilă din alte motive. Prin urmare, trebuie să fie declarată admisibilă.

B. În fapt

31. Reclamantul s-a plîns că procedurile judiciare în fața Curții de Apel Chișinău au fost nedrepte, pentru că l-ar fi condamnat pentru prima dată fără audierea martorilor acuzării. El a susținut că era obligația acuzării să solicite instanței să audieze repetat martorii, în scopul de a anula achitarea lui de către prima instanță.

32. Guvernul nu a fost de acord și a susținut că reclamantul nu a solicitat Curții de Apel Chișinău să audieze repetat martorii și că, acceptînd ca instanța să continue examinarea cauzei în acest fel, el a renunțat la dreptul de a-i fi audiați martorii repetat.

33. Curtea reiterează că modalitatea de aplicare a articolului 6 în procedurile judiciare în fața curților de apel depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor în cauză; trebuie să se țină seama de totalitatea procedurilor în ordinea juridică internă și a rolului instanței de apel în aceasta (a se vedea *Botten c. Norvegiei* 19 februarie 1996, și § 39, Culegere 1996 I, și *Hermi c. Italiei* [GC], nr. 18114/02, § 60, CEDO 2006 XII).

34. În timp ce articolul 6 din Convenție garantează dreptul la un proces echitabil, acesta nu stabilește reguli cu privire la admisibilitatea probelor sau modul în care acestea ar trebui să fie examinate fiind, în primul rînd, aspecte de reglementare ce țin de dreptul intern și de instanțele naționale (a se vedea *García Ruiz c. Spaniei* [GC], nr. 30544/96, § 28 CEDO 1999 I). Mai mult decît atît, deși în mod normal instanțele naționale decid dacă este necesar sau recomandabil să audieze un martor, circumstanțe excepționale ar putea să determine Curtea să concluzioneze că refuzul de a audia o persoană în calitate de martor a fost incompatibil cu articolul 6 (a se vedea *Bricmont c. Belgiei*, 07 iulie 1989, § 89, seria A nr. 158).

35. Curtea reiterează că nici litera, nici spiritul articolului 6 al Convenției nu împiedică o persoană să renunțe prin propria voință, în mod expres sau tacit, la garanțiile unui proces echitabil (a se vedea *Kwiatkowska c. Italiei* (dese.), nr. 52868/99, 30 Noiembrie 2000). Cu toate acestea, pentru ca să fie efectivă în sensul Convenției, o astfel de renunțare trebuie să fie exprimată într-un mod neechivoc și să fie urmată de măsuri minime de protecție proporționale cu importanța acestuia (a se vedea *Poitrimol c. Franței* 23 noiembrie 1993 § 35, seria A nr. 277 A). În plus, nu trebuie să contravină vreunui interes public important (a se vedea *Håkansson și Sturesson c. Suediei*, 21 februarie 1990, § 66, seria A nr. 171 A; *Hermi c. Italiei*, [GC], citată anterior, § 73, CEDO 2006 XII; și *Sejdovic c. Italiei* [GC], nr. 56581/00, § 86, CEDO 2006 II).

36. Revenind la faptele din prezenta cauză, Curtea notează că principala probă împotriva reclamantului au fost declarațiile martorilor în sensul că el a efectuat manevre ilegale cu vehiculul său și astfel a determinat șoferul autobuzului să oprească brusc. Nu

a existat nici o altă dovadă care ar putea contribui pe cont propriu la condamnarea reclamantului (punctele 12 și 13 de mai sus). Prin urmare, declarațiile martorilor și importanța acordată lor a avut un impact decisiv asupra determinării cauzei.

37. Prima instanță a achitat reclamantul întrucât nu a manifestat încredere față de depozițiile martorilor, după ce i-a audiat în persoană. La reexaminarea cauzei, Curtea de Apel Chișinău nu a fost de acord cu prima instanță cu privire la credibilitatea depozițiilor martorilor, fără să-i fi audiat măcar. Drept rezultat, reclamantul a fost găsit vinovat.

38. În primul rînd, Curtea notează că Curtea de Apel Chișinău a încălcat prevederile art. 436 din Codul de Procedură Penală (vezi paragraful 22 de mai sus) și nu a ținut cont de instrucțiunile Curții Supreme de Justiție (vezi paragrafele 16 și 18 de mai sus) să se pronunțe asupra fondului cauzei, după o nouă examinare a probelor și nu a prezentat nicio motivare pentru felul în care a procedat (*Gaitanaru c. României*, nr. 26082/05, §§ 33-35, 26 iunie 2012).

39. În al doilea rînd, Curtea de Apel Chișinău nu a furnizat nici un fel de motive de ce aceasta a ajuns la o concluzie diferită de cea a instanței de fond. Pur și simplu, se face referire la un rezumat al depozițiilor martorului, fără a aborda discrepanțele din și dintre declarațiile martorilor (în contrast cu *Schatschaschwili c. Germaniei* [GC], nr. 9154/10, § 150, CEDO 2015).

40. În cele din urmă, Curtea, avînd în vedere interesul reclamantului, nu este convinsă că problemele care au fost stabilite de Curtea de Apel, atunci cînd l-a condamnat pe reclamant - și, luînd această decizie a casat sentința de achitare a acestuia adoptată de instanța de fond- ar fi putut fi examinate în mod corespunzător fără o examinare directă a probelor furnizate de către martorii acuzării. Curtea consideră că cei care sunt responsabili de stabilirea vinovăției sau nevinovăției unui acuzat ar trebui, în principiu, să fie disponibili să audieze martorii în persoană și să evalueze credibilitatea lor. Stabilirea credibilității unui martor este o sarcină complexă care, de regulă, nu poate fi îndeplinită printr-o simplă citire sau ascultare a înregistrărilor mărturiilor. Desigur, sunt cazuri cînd este imposibilă ascultarea martorilor în proces în persoană, spre exemplu atunci cînd a decedat sau cu scopul de a nu admite ca martorul să se învinovățească pe sine însuși (a se vedea *Craxi c. Italiei* (nr. 1), nr. 34896/97, § 86, la 5 decembrie 2002 și *Dan c. Moldovei*, nr. 8999/07, § 33, la 5 iulie 2011). Cu toate acestea, în această speță nu pare să fi fost cazul.

41. Mai mult decît atît, în ceea ce privește afirmația Guvernului că reclamantul și reprezentantul său au fost de acord ca procesul să continue fără audierea martorilor, Curtea notează că procesul-verbal al ședinței din 25 octombrie 2007 nu conține nicio referință la faptul că reclamantul ar fi renunțat la dreptul său de a-i fi audiați martorii, cu excepția victimei. Înregistrările nu conțin nicio referință la faptul dacă martorii au fost citați și ce probe au fost examinate de către Curtea de Apel înainte de a fi ajuns la concluzia sa cu privire la vinovăția reclamantului. Mai mult decît atît, după ce a fost achitat în primă instanță și fiind conștient de faptul că pentru o condamnare instanța de apel a trebuit să reexamineze în mod direct probele din dosar, reclamantul nu a avut nici

un motiv special, să solicite audierea martorilor (a se vedea *Igual Coll c. Spaniei*, nr. 37496/04, § 32, 10 martie 2009).

42. Din aceste motive, Curtea notează că cerințele unui proces echitabil au necesitat audierea repetată a martorilor și că Curtea de Apel avea obligația de a lua măsuri pozitive în acest sens, chiar dacă reclamantul nu a făcut această solicitare (a se vedea *Botten c. Norvegiei*, citată mai sus, § 53; *Dan c. Moldovei*, citată mai sus, § 26; *Serrano Contreras c. Spaniei*, nr. 49183/08, § 40, 20 martie 2012 și *Flueraș c. României*, nr. 17520/04, § 60, 09 aprilie 2013). Mai mult decât atât, în recursul său cu privire la chestiuni de drept reclamantul a ridicat problema eșecului Curții de Apel de a clarifica discrepanțele din declarațiile martorilor. Astfel, Curtea respinge obiecția preliminară a Guvernului cu privire la neepuizarea căilor de recurs interne.

43. În lumina celor expuse mai sus, Curtea consideră că condamnarea reclamantului fără audierea repetată a tuturor martorilor, după ce a fost achitat de prima instanță, a fost contrară garanțiilor unui proces echitabil în sensul art. 6 § 1 din Convenție.

44. Prin urmare, a existat o violare a art. 6 § 1 din Convenție.

II. ALTE PRETINSE VIOLĂRI ALE CONVENȚIEI

45. Reclamantul s-a plîns în baza art.1 Protocolul nr.1 la Convenție că din cauza condamnării sale ilegale a fost obligat să plătească o amendă și despăgubiri victimei. Curtea nu poate specula dacă procedurile judiciare în cauza reclamantului au fost examinate în deplină conformitate cu prevederile art. 6 din Convenție. Din aceste motive, această parte a cererii trebuie să fie respinsă ca vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 litera (a) din Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

46. Articolul 41 din Convenție prevede:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu material

47. Reclamantul a pretins suma de 356 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material, cuprinzînd amenda și despăgubirile plătite victimei.

48. Guvernul nu a fost de acord.

49. În circumstanțele descrise mai sus (vezi paragraful 45), Curtea nu a identificat nicio legătură între încălcarea stabilită și prejudiciul material pretins. Prin urmare, respinge această pretenție.

B. Prejudiciul moral

50. Reclamantul a pretins suma de 15.000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral pentru suferința și umilința suferite ca urmare a condamnării ilegale pentru o infracțiune pe care nu a comis-o.

51. Guvernul nu este de acord și a solicitat Curții să respingă această afirmație ca nefondată.

52. Curtea consideră că reclamantul a suferit un anumit stres și frustrare ca rezultat al încălcării dreptului său la un proces echitabil. Pentru a face o evaluare pe baze echitabile, Curtea acordă reclamantului EUR 2,000 pentru prejudiciul moral.

53. În plus, Curtea reiterează că în cazul în care o persoană, la fel ca în cazul de față, este condamnată în cadrul unei proceduri interne care nu a respectat cerințele unui proces echitabil, un nou proces sau redeschiderea procedurilor interne, la cererea persoanei interesate, reprezintă o modalitate adecvată de a redresa încălcarea (a se vedea *Gençel c. Turciei*, nr. 53431/99, § 27, Octombrie 23 2003 și *Tahir Duran c. Turciei*, nr. 40997/98, § 23, 29 ianuarie 2004). În această privință, se observă că articolul 464¹ din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova prevede posibilitatea rejudecării sau redeschiderii procedurilor interne în cazul în care Curtea a constatat o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale unui reclamant (a se vedea *Flueraș c. României*, citată mai sus, § 70, 09 aprilie 2013 și *Hanu c. României*, nr. 10890/04, § 50, 4 iunie 2013).

C. Costuri și cheltuieli

54. Reclamantul a pretins, de asemenea, 5,600 lei (echivalentul a 323.71 EUR la data la care cererea a fost formulată) pentru costuri și cheltuieli suportate în fața instanțelor naționale. El a prezentat chitanțe pentru o sumă totală de 5.100 lei (echivalentul a 294.81 EUR).

55. Guvernul nu este de acord.

56. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor numai în măsura în care s-a demonstrat că acestea au fost necesare și suportate de fapt și sunt rezonabile ca quantum. Or, în speță, ținând cont de documentele aflate în posesia sa și criteriile de mai sus, Curtea consideră că este rezonabil să acorde 300 EUR pentru costurile și cheltuielile suportate în procedurile la nivel național.

D. Penalități

57. Curtea consideră necesar ca penalitatea să fie calculată în conformitate cu rata minimă de împrumut a Băncii Centrale Europene, la care se vor adăuga trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Se alătură*, cu o majoritate de voturi la obiecția preliminară a Guvernului cu privire la fondul cauzei în partea ce ține de neepuizarea căilor de recurs interne și *respinge* acest capăt de cerere;
2. *Declară*, cu o majoritate de voturi, capătul de cerere referitor la articolul 6 din Convenție admisibil;
3. *Declară*, în unanimitate, restul cererii inadmisibil;
4. *Hotărăște*, cu șase voturi la unu, că a avut loc o violare a articolului 6 al Convenției;
5. *Hotărăște*, cu șase voturi la unu,
 - (a) că statul pârît urmează să achite reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărîrea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenției, următoarele sume, care vor fi convertite în valuta națională a statului pârît la rata aplicabilă la data executării hotărîrii:
 - (i) EUR 2,000 (două mii euro), plus orice taxă care poate fi percepută, cu titlu de prejudiciu moral;
 - (ii) EUR 300 (trei sute de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, în ceea ce privește costurile și cheltuielile;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus pînă la executarea hotărîrii, urmează să fie plătită o penalitate la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;;
6. *Respinge* restul capetelor de plîngere a reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 5 iulie 2016, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Stanley Naismith
Grefier

Işıl Karakaş
Preşedinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 din Convenție și articolul 74 § 2 din Regulamentul Curții, opinia separată a judecătorului Lemmens este anexată la prezenta hotărâre.

A.I.K.
S.H.N.

OPINIA SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI LEMMENS

1. Spre regretul meu, nu pot fi de acord cu decizia majorității de a declara plîngerea referitoare la articolul 6 din Convenție admisibilă.

După părerea mea, ar trebui să fie declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de atac interne.

2. Scopul regulii privind epuizarea căilor de atac interne este de a permite autorităților naționale (în primul rînd autorităților judiciare) să abordeze o acuzație de încălcare a unui drept din Convenție și, dacă este cazul, să acorde despăgubiri înainte ca această cauză să fie prezentată Curții (a se vedea *Azinas c. Cipru* [GC], nr. 56679/00, § 37, CEDO 2004 III). În cazul în care o cerere este, totuși, introdusă ulterior la Strasbourg, aceasta permite Curții să cunoască punctele de vedere ale instanțelor naționale, ele fiind în contact direct și continuu cu forțele țărilor lor (a se vedea *Burden c. Regatului Unit* [GC], nr. 13378/05, § 42, CEDO 2008).

Pe lângă faptul că articolul 35 § 1 din Convenție trebuie să fie aplicat cu un anumit grad de flexibilitate și fără un formalism excesiv, acesta implică, de asemenea, ca cererile să fie depuse la instanțele naționale corespunzătoare, precum și utilizarea căilor de atac eficiente menite să schimbe deciziile deja pronunțate. În mod normal, este necesar ca plîngerile care urmează să fie ulterior prezentate Curții să fie făcute la aceleași instanțe, cel puțin în esență și în conformitate cu cerințele formale și termenele stabilite în dreptul intern (a se vedea, printre altele, *Cardot c. Franței* 19 martie 1991 § 34, seria a nr. 200; *Akdivar și alții c. Turciei*, 16 Septembrie 1996 § 66, Culegere de hotărâri și decizii 1996 IV; *Fressoz și Roire c. Franței* [GC], nr. 29183/95, § 37, CEDO 1999-I; *Azinas*, citată mai sus, § 38; *Gäffen c. Germaniei* [GC], nr. 22978/05, § 142, CEDO 2010; și *Vučković și alții c. Serbiei* (obiecția preliminară) [GC], nr. 17153/11 și 29 alții, § 72, 25 martie 2014).

Dacă în mod explicit sau în substanță, plîngerea prezentată Curții nu a fost examinată la nivel național, dar ar fi putut fi contestată în baza unei căi de atac la discreția reclamantului, ordinea juridică națională nu a avut posibilitatea de a examina încălcarea Convenției, posibilitate în care și constă scopul regulii privind epuizarea căilor de atac interne. Nu este suficient ca reclamantul să fi exercitat fără succes o altă cale de atac, care ar fi putut modifica măsura contestată pe alte motive care nu au legătură cu plîngerea de încălcare a unui drept din Convenție. Încălcarea din Convenție trebuie să fi fost examinată la nivel național, pentru că acolo s-ar fi produs epuizarea "căilor de atac eficiente". Ar fi contrar caracterului subsidiar al mecanismului Convenției cazul în care un reclamant, ignorînd un posibil raționament din Convenție, ar putea să se bazeze pe alte temeuri în fața autorităților naționale pentru contestarea unei măsuri deja contestate, iar apoi să depună o cerere la Curte (a se vedea *Azinas*, citată mai sus, § 38; *Vučković și alții*, citată anterior, § 75, și

Nicklinson și Lamb c. Regatului Unit (dec), nr. 2478/15 și 1787/15, § 90, 23 iunie 2015).

3. În speță, în recursul său la Curtea Supremă de Justiție împotriva hotărârii Curții de Apel din 27 octombrie 2007 de Chișinău, reclamantul "a subliniat, printre altele, discrepanțele din declarațiile martorilor, care au fost identificate de către prima instanță după ascultarea lor și care nu au fost clarificate de către instanța de apel "(a se vedea punctul 20 din hotărâre). Astfel, el pur și simplu a susținut că Curtea de Apel a apreciat în mod greșit *proba martorilor* conținută în dosar, sau cel puțin nu ar fi explicat suficient de ce a apreciat probele în mod diferit față de prima instanță.

În observațiile sale, Guvernul indică faptul că reclamantul nu a depus nicio plîngere la Curtea Supremă de Justiție cu privire la caracterul abuziv al procedurilor în fața Curții de Apel și nu a invocat o încălcare a articolului 6 al Convenției. În opinia Guvernului, el nici măcar nu se plînge că Curtea de Apel a soluționat cauza fără audierea martorilor. Reclamantul nu respinge aceste afirmații și nu există nimic în dosar care să sugereze că declarațiile Guvernului cu privire la acest punct sunt lipsite de orice temei de fapt.

Prin urmare, consider că reclamantul nu a ridicat la Curtea Supremă de Justiție problema dacă Curtea de Apel ar putea să-l condamne pe baza unor declarații ale martorilor *fără audierea acestor martori*. Cu alte cuvinte, el nu a ridicat obiecția că dreptul său la un proces echitabil a fost încălcat de către Curtea de Apel prin faptul că nu a audiat martorii a căror mărturie a stat la baza condamnării sale.

Cu toate acestea, această plîngere este acum în fața Curții (a se vedea punctul 24 din hotărâre).

4. Comparînd plîngerile formulate la adresa Curții Supreme de Justiție și Curții, mă simt obligat să concluzionez că reclamantul, prin faptul că nu a evidențiat încălcarea Curții de Apel de a nu fi audiat martorii, acesta nu a acordat instanțelor moldovenești posibilitatea, care este, în principiu, menită să fie acordată unui stat contractant, în temeiul articolului 35 § 1 din Convenție, de a aborda și, prin aceasta de a preveni sau de a îndrepta încălcarea Convenției presupusă împotriva acestuia, și anume (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Cardot*, citată anterior, § 36; *Azinas*, citată mai sus, § 41; *Gherghinei c. României* [GC] (dec.), nr. 42219/07, § 115, 09 iulie 2015; *Păun c. Regatului Unit* (dec.), nr. 52335/12, § 40, 05 ianuarie 2016, *R.A. c. Regatul Unit* (dec.), nr. 73521/12, § 58, 03 mai 2016, și pentru un caz cu fapte similare, în speță, *Condé c. Franței* (dec.), nr. 52878/99, 29 ianuarie 2002). Prin faptul că reclamantul nu a contestat încălcarea Convenției la Curtea Supremă de Justiție, în mod explicit sau în esență, acesta a privat, de asemenea, Curtea de avantajul de a cunoaște poziția Curții Supreme de Justiție cu privire la compatibilitatea procedurilor de apel cu Convenția.

Majoritatea respinge excepția privind neepuizarea căilor de recurs interne pentru simplul motiv că, "în recursul său reclamantul a invocat eșecul Curții de Apel de a clarifica discrepanțele din mărturii" (a se vedea punctul 42 din hotărîre). Din motivele expuse mai sus, și cu tot respectul, mi se pare o motivare insuficientă.

5. Obiecția precum că reclamantul nu a epuizat căile de recurs la nivel național ar trebui, în opinia mea, să fie declarată bine întemeiată.

Prin urmare, cererea ar trebui să fie respinsă ca inadmisibilă, în conformitate cu articolul 35 §§ 1 și 4 din Convenție.